

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawannia pakrywajuc składki.
Podpiska u hod 4 zał., na puihoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Ці ідэал акту 25.III 1918 ідзе да сваёй мэты?

(У 18-тыя ўгодкі абвешчання Незалежнасці Беларусі).

25 сакавіка 1918 г. ў Менску Рада Беларускай Народнай Рэспублікі абвешчала Беларусь незалежнай дзяржавай. У гэты дзень прадстаўнікі беларускага народу выявілі яго найвышэйшы ідэал — быць самастойным і ад нікога незалежным гаспадаром на сваёй зямлі.

Але выявіць волю чаго — адно, а правесці жаданае ў жыццё — другое. Гэна зрабіць лягчэй, а гэта куды трудней. І беларуская палітычная незалежнасць як ідэал праявілася, сьвету паказалася, але канкрэтных формаў не прыняла, фактам яна дагэтуль ня сталася. Чаму? А таму, што беларусы яшчэ за слабыя, яны яшчэ не дараслі да таго, каб здолець збудаваць Незалежную Беларусь. Трэба яшчэ нам шмат папрацаваць у-ва ўсіх галінах жыцця, каб ідэал сваёй незалежнасці прыбраць у рэальную вопратку.

Паўстае тут аднак пытаньне, ці агулам гэта калі настане, ці сапраўды Беларусь будзе калі незалежнай суверэннай дзяржавай? — Так, напэўна. Ёсць сусім пэўная падстава гэтак думаць і гэтага спадзявацца. Падставай гэнай ёсць факт, што ідэал незалежнасці Беларусі ўсцяж расьце, разьвіваецца ў беларускай уяве, у псыхіцы беларускага народу, а гэтым самым ён рэалізуецца, у некаторым значэньні спаўняецца, прыбліжаецца да таго маменту, калі станеца сусім рэальным фактам. Пры абвешчанні незалежнасці Беларусі ідэал гэты, як сьведомы дзейнік, быў бадай выключна толькі ў псыхіцы інтэлігенцыі, масы-ж мала што путнае ў гэтым ідэале бачылі. Палітычная, такім чынам, нясьведомасць нашага народу — гэта галоўная прычына, чаму мы не збудаваці незалежнасці; у сьведомасці і ў волі беларускага народу ня было незалежнасці ідэалу столькі, каб ён мог стаць рэальным фактам.

Аднак з гэтага сусім ня вынікае, што ідэал незалежнасці няжывы, ня дзейць на народную псыхіку, не расьце ў ёй, не разьвіваецца і не выказвае імкнення стаць фактам. Наадварот — ён жыве і дзейць, толькі дзякуючы няспрыячым беларускаму народу палітычным і іншым варункам, робіць гэта дужа павольна, часам сусім нязначна.

Першыя зьяўляюцца беларуска-палітычнага вызваленьня спатыкаем у Кастуся Каліноўска-

га. Але гэта былі сапраўды толькі зьяўляюцца, зародкі, імглістыя пачаткі. Палітычная незалежнасць народаў быўшага Вял. Кн. Літоўскага ў саюзе з Польшчай — вось палітычны ідэал Каліноўскага. Беларускае вызваленьне асобнага, самастойнага месца тут яшчэ ня мае.

У Грынявецкага і ў гоманцаў спатыкаем ужо вызвольны беларускі ідэал большым, значнейшым, хоць яшчэ так жа ня маючы самастойнага месца: Беларусь у агульнай расейскай фэдэрацыі — вось іх ідэал.

А ўжо пачынаючы ад Багушэвіча беларускі палітычна-вызвольны ідэал да таго ўзрастае, што пачынае апірацца на беларускім нацыянальным, самастойным грунце, што асабліва моцна зазначаецца ў прадваеннай Бел. Соцыялістычнай Грамадзе, хоць і яна яшчэ знаходзіцца пад уплывам фэдэрацыйных ідэяў з Польшчай.

Беларускі палітычна-вызвольны ідэал падчас сусветнай вайны і расейскай рэвалюцыі становіцца сусім самастойным, ён апынае ўжо Беларусь, як суверэнную дзяржаву і выяўляе нават волю чыну, факту. Доказам гэтага акт 25.III.18.

Праўда, чынам яму яшчэ стацца тады ня было суджана. Ён узноў мусіў схвацьца ў душу народу і далей там аставацца. Але бяздзейным ён там не астаецца. Дзякуючы гэтаму ідэалу, беларускія народныя масы вызвольнай палітычнай думкай праймаюцца штораў больш і штораў больш усведамляюць значэньне і патрэбу поўнай незалежнасці Беларусі на ўсіх яе этнографічных землях. А ўсё тое, што сяньня робіцца на беларускай культурнай і палітычнай ніве, ёсць фундаментам для будучай рэалізацыі ідэалу незалежнай Беларусі і ёсць адначасна доказам, што ідэал гэты сапраўды расьце, спаўняецца, ідзе да сваёй мэты. Пазытыўныя-ж вынікі гэнай працы, ня глядзячы на цяжкія варункі, спатыкаем часткова і ў Заходняй Беларусі і ў Усходняй.

Выказвае сваю жывучасць, а гэтым самым як-бы псыхічную рэалізацыю і імкненьне стаць фактам, ідэал незалежнасці з 25.III.18 і сваёй сутнасьцю. А сутнасьць яго ў тым, што ён нічога ня канкрэтызуе, але прадстаўляе народу агульную ідэю незалежнасці, гэта знача — заахвочвае народ да такога жыцця, у якім ён сам быў-бы поўным гаспадаром на сваіх землях

ЖАМУНІКАТ
Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні

Беларусы!

Акт 25 сакавіка 1918 году для Беларускага народу мае вялікае значэньне — гэта пачатковая зорка ў барацьбе Беларусаў за лепшую будучыню Народу, якая павінна сьвязаць заўсёды, пры ўсялякіх абставінах нашага народнага жыцця, нашы-раючы і палібляючы веру ў перамогу.

Беларускае арганізаванае ірамадзянства ад 1918 году дзень 25 сакавіка — дзень Абвешчання Незалежнасці Беларусі актам 25.III.1918 г. — дзень Беларускага Народнага Сьвята з году ў год сьвяткуе з вялікай урачыстасьцю.

За прыкладам мінулых гадоў і сёлета 25 сакавіка — дзень Абвешчання Незалежнасці Беларусі — Беларусы павінны належна ўшанаваць.

Беларускі Нацыянальны Камітэт, як рэпрэзэнтацыя арганізаванага беларускага ірамадзянства Зах. Беларусі, заклікае ўсіх Беларусаў, — а тым больш арганізацыі, іх аддзелы і гурткі, — у дзень 25 сакавіка с.г. належна ўспомніць значэньне Акту 25.III.1918 г.

Беларускі Нацыянальны Камітэт сьвяткаваньне 18-чатых угодках Абвешчання Незалежнасці Беларусі ладзіць у Вільні ў нядзелю 29 сакавіка 1936 г. у залі пры вуліцы Завальнай 1 у ізткім парадку:

а гадзіне 19-ай (7-ай ўвечары) адбудзецца ўрачыстая акадэмія, на якой мр. М. Шкялёнак прачытае рэфэрат на тэму «Абвешчаньне Незалежнасці Беларусі; пасля рэфэрату вокальны канцэрт.

Вільня, дня 11 сакавіка 1936 г.

ПРЭЗЫДЫЮМ
БЕЛАРУСКАГА НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАМІТЭТУ.

Здзейнасьці Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры

в. Лядкі, Стаўпецкага пав.
Справаздача з здзейнасьці Гуртка Б.І.Г. і Культуры ў Лядках за 1935г.

Агульны гадзавы сход сяброў гуртка БІГІК ў Лядках адбыўся дня 25.I. гэтага году ў памешканьні гуртка. Сход адбыўся ў прысутнасьці 41 асоб, з наступным парадкам дня:

- 1) Адчытаньне пратаколу папярэдняга сходу.
- 2) Справаздача з здзейнасьці гуртка за 1935 год.
- 3) Выбары ўраду гуртка на 1936 год.
- 4) Устаноўленьне пляну працы на 1936 год.
- 5) Абарона роднае мовы.
- 6) Бягучыя справы.

і завёў-бы такія парадкі, якія сам жадаў-бы. Тое, да чаго нават і марксызм імкнецца, дыктатуру пролетарыату ўважаючы за пераходны перыяд, — што ў чалавеку-адзіны і ў чалавеку-народзе ёсць найпаражэйшае, як вольнасьць кіраваць сваімі думкамі і сваім жыццём, знаходзіцца ў ідэале з 25.III.18. У гэтым іменна і сіла яго жыццёвасці, у гэтым і паруча таго, што ён, як рос і разьвіваўся дагэтуль, так будзе расьці і разьвівацца далей — аж да сваёй апошняй мэты, аж да поўнай рэалізацыі, аж да здабыцця беларускім народам суверэннай незалежнасці.

На старшыню сходу быў выбраны Аляксандар Бенецкі.

1) Па адчытанні пратаколу сябрам Б. Камароўскім, перайшлі да другога пункту г. зн. да справаздачы.

2) За 1935 год Гурток БІГІ Культуры ў Лядках зладзіў два аматарскія прадстаўленьні. Сяброўскія складкі аплачваюцца сябрамі сярэдня. Сяброў на 1936 г. 56 чалавек. Агульны даход за 1935 год выносіць 155 зл. 35 гр. Агульны расход — 126 зл. 04 гр. Сальдо: 29 зл. 31 гр. Бібліятэка-чытальня мае 111 кніг. Прачытана сябрамі гуртка ад 27.IX.35 году 233 кнігі, дзяцямі прачытана 56 кніг.

3) Выбары Ураду гуртка далі такія рэзультаты: старшыня — Уладзімер Бусько, скарбнік — Паўлюк Лагода і сакратар — Базыль Камароўскі, загадчык бібліятэкі — Паўлюк Лагода, ён жа скарбнік. Заступнікі сяброў Ураду гуртка — Хведар Мазюк і Уладзімер Бусько (сын Аляксандра).

4) Далей абгаварывалася справа падтрыманьня новаадкрытага коопэратыву сябрамі гуртка у в. Лядках, адчыненага коопэратывам „Поўня“ ў Браносаве, зарэгістраванага ў часапісе „Самапомач“. Пастаноўлена зладзіць 6 аматарскіх прадстаўленьняў, арганізаваць лекцыі і рэфэраты з беларусаведы, залажыць інспэкты дзеля выгадываньня флянсаў для вясьняніх конкурсаў. Кіраўнікамі інспэкту выбраны абсалвэнты гаспадарчых школ.

5) Пастаноўлена бараніць правую роднае беларускае мовы ў

польскіх школах на нашай Бацькаўшчыне.

6) У бягучых справах пастаноўлена дапоўніць бібліятэку новымі кнігамі, каторых у нас малавата.

На гэтым сход закончыўся.

Дадаткова да справаздачы з дня 25.I. г. г. паведамляем, што дня 7.III г. году адбыўся агульны надзвычайны сход сяброў гуртка Інстытуту ў Лядках дзеля выбару новага старшыні. Прычыны перавыбару выкліканы тым, што папярэдні старшыня, Бусько Уладзімер, пакліканы да адбывання вайсковай павіннасці.

1) Падаём склад новага Ураду: старшыня — Мікола Дунец з в. Лядкі, скарбнік — Паўлюк Лагода, ён жа загадчык бібліятэкі-чытальні, сакратар — Базыль Камароўскі. Заступнікі сяброў Ураду: Хведар Мазюк, 2) Бусько Уладзімер (сын Александра).

2) Пастанавілі дамагацца дзяржаўнае беларускае школы. Просім высласці інструкцыі дзеля вядзення справы; вышліце пару сотняў дэкларацыяў.

3) Наладжваем пры Гуртку БІГІК беларускі хор. Кіраўнікамі хору з'яўляюцца: Бусько Аляксей і Камароўскі Базыль. У хор запісалася 20 асоб, грамадзян з вёскі Лядак, пераважна моладзі.

4) Кіраўніком тэатральнае трупы выбраны Язэп Перэска з в. Лядак.

Просім падаць цану патрэтаў беларускіх выдатнейшых пісьменьнікаў і паэтаў, бо многія сябры жадаюць купіць на ўласнасьць сабе ў хату.

Р. С. Гурток БІГІК выражае шчырую падзяку за прысланыя кнігі для бібліятэкі і патрэты паэтаў.

ГРАМАДЗЯНЕ! КУПЛЯЙЦЕ І ВЫПІСВАЙЦЕ

беларускі літаратурна-навуковы кварталны журнал

„КАЛОСЬСЯ“

КНІЖКА ПЕРШАЯ (ПЯТАЯ)

каторага выйшла ўжо з друку і змяшчае багатыя літаратурны і навуковы аддзелы, а так жа вялікую і цікавую хроніку. Літаратуру рэпрэзэнтуюць творы Міхася Машары, Натальлі Арсеньневай, А. Бярозкі, Міхася Васілька, В. Адважнага, Я. Пачопкі, Антона Хмурнага, А. Чэмера, Вік-Рэно, Я. Бурака (Зах. Беларусь), Максіма Лужаніна, Кузьмы Чорнага (Усход. Беларусь). Апроч таго змешчаны цікавыя артыкулы на літаратурныя і навуковыя тэмы — А. Бужанскага, А. Саладуха, д-ра Грынкевіча, д-ра Грыба і інш.

Складка на „Калосьсе“ у год — найменш 4 зл., на асобную кніжку — найменш 1 зл.

Адрас: рэд. і адмін. „Калосься“, Вільня, Завальная 1—2.

Sprawy religijnyja Ź bielaruskich masach

Bielaruskaja kulturna-ašwietnaja praca, paskolki jana wiałasia bielarskimi arhanizacyjiami — zahłochla.

Ale mocna pamyliliusia toj, chto na padstawie tolki aficyjalnych danych zachacieu ćwierdzić, što bielarski ruch spyniusia. Praca na wioscy wiadziecca — dy jašće j jakaja. Samoje żyćcio wypracawała dla jaje nowyja formy dastawańnia da súčasnaści. Bielarskaja knižka i hazeta, a Ź dadatku wusnaja prapahanda — robiac wialikuju rabotu. Bielarskaje nacyjanalna-šwiedamaje hramadźanstwa što raz macniej paŹyraje swaje Źpływy, pad katoryja padpadajuć nawat čužyncy-asadniki.

Hetyja apošnja zusim pačali „aklimatyzoŹwacca“, a ichnija dzieci ničym nie adroźniwajucca ad bielarskich dzjaciej.

Kali ahułna-hramadźki naš „front“ znachodziacca z hetaha punktu hľadźańnia Ź dobrym stanie, to niama zatoje čym ciešycca na „froncie“ carkoŹna-kaścielnym. Tut zastoj i zapraŹdnaja „mierzosc zapustienija“.

Carkwa i kaściol traciać swaje Źpływy nawat siarod starejšaha hramadźanstwa.

CarkoŹnyja sprawy nikoha nia cikawiać, u wyniku čaho nihto nia choća j zmahacca za bielarusizacyju carkwy i kaścioła.

Hetaki stan „zacikaŹlenyja“ nie-bielarusy tumaćac tym, što narod naš nacyjanalna „nie dašpieu“, kab damahacca taho, čaho damahajucca, naprykład, ukraincy, jakija wiaduć wostruju baracību za ukrainizacyju carkwy.

U nas sprawy stajać kudy harej, ale nia z tej pryčyny. što nie „dašpieu“ narod, a prosta tamu, što jon stracił usiakaje zacikaŹleńnie żyćciom aficyjalna-pryznanych carkoŹnych ustanou, i šukaje ciapier Boha Ź inšym kirunku. — Adna častka našaha narodu apynułasja Ź zwyčajnym bałšawickim biazbožnictwie, a druhaja — pajšla za prapahandaju roznych sektantaŹ, katorych raspladziłasja Ź nas, jak hryboŹ pašla daždžu.

Chto tolki nia spekuluje ciapier na religijnym reačuci narodu?

Łaziac pa wioskach z biblijaj pad pazuchaŹu i dalarami Ź kišanibabtysty, šnyrajuć „piaciziesiatniki“, prapawiedujuć nawuku Ewanelii roznyja typu z wyrzynom semickim wyhladam i h. d. Usie jany wiaduć planowaju akcyju jak siarod prawasłaŹnych, tak i katalikoŹ, biazsensoŹna pierakrućwajuć źmiest šw. pišma, padajuć siabie za apostalaŹ nowaj religii i nowaj morali. Adnačasna z hetym wiaduć zusim wyraznuju padryŹnuju rabotu Ź adnosinach da carkwy i kaścioła, i Ź hetym kirunku ničym nie adroźniwajucca ad bałšawickich biazbožnikaŹ.

DziŹna Źsio heta wyhladaje, asabliwa kali Źziać pad uwahu, što absolutna nihto padobnymy spravami nia cikawicca.

A „siaŹcy“ siejuć i pažynaŹuć pla-

dy... Narod tracić dawier da Źsiaho, tracić maralnaja počatki, nie padtrymliwaje damahañniaŹ u sprawie azdaŹleńnia carkoŹna-kaścielnaha żyćcia, bo nehuje jaho ahułam, a Ź swaich učynkach kirujecca prawam silnaha.

Wioska z punktu hľadźańnia moralnaha pajšla samapasam.

Kudy heta Źsio prywiadzie?

šmat što Ź жыцці занадта ў ружовых колерах сабе прадстаўляе. Гэтым і тлумачыцца ягоная тут прысутнасць.

„Ідэоля“ накіраваны „Маладой Беларусі“ ясны з уступнага слова. Вось змест іх: далой старэйшае беларускае грамадзянства, а няхай жыве маладая генэрацыя, маючая „цвярозасць“ пагляд на жыццё. Вось-жа ў гэтай „цвярозасці“ ўся і справа. У гэтай „цвярозасці“ поўна хмельно нізкай амбіцыі, тупой інтрыгі і нэгацыі, адсутнасць ідэалогіі і ідэалогіі. Ды тымчасам у большасці аўтараŹ артыкулаŹ у „Мал. Бел.“ і моладасць сумніўная, або й цусім ужо адцвіўшая.

Уся „Маладая Беларусь“ пера-

3 БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЦЯ

Вечар беларускай паэзіі і песні. У нядзелю 15 г. м. у Вільні ў залі УСБ адбыўся „Вечар беларускай паэзіі і песні“, ладжаны, афіцыйна, Беларускам Студэнцкім Саюзам і Т-вам Прыцяляў Беларускае пры УСБ.

Заля, у якой адбываўся гэты „Вечар“, была ўдэкараваная беларускім гэрбам — Пагоняй і нацыянальнымі — бел-чырвона-белымі сьцягамі. Народу, пераважна моладзі, было на „Вечары“ даволі многа.

Урачыстасьць „Вечару“ адкрыў, кароткай, але яснай і рэчовай прамовай, старшыня Бел. Студ. Саюзу Мік. Шчорс. Мгр. Ст. Станкевіч прачытаў рэфэрат аб маладой беларускай паэзіі Зах. Беларусі, робячы агляд творчасці нашых паэтаŹ: Міхася Машары, Міхася Васілька, Натальлі Арсеньневай, Хведара Ільшэвіча, Бярозкі Аўгена і Максіма Танка.

Цікава, чаму мгр. Ст. у сваім рэфэраце абмінуў творчасць другіх паэтаŹ Зах. Беларусі — Янку Быліну, Вількоўшчыка, В. Адважнага і інш., каторых і арганізатары „Вечару“ не „прынялі“ на парнас.

Пасля рэфэрату адбыліся аўторэцытацыі і рэцытацыі вершаŹ паэтаŹ, абнятых рэфэратам Ст. Паэзія Міхася Машары зместам і формай проста чаравала прысутных. Творчасць Міхася Машары, цяпер, безумоўна, займае першае месца ў Зах. Беларусі. На вялікую ўвагу заслугоўвае творчасць Максіма Танка, побач з ім Міхася Васілька, а так-жа Натальлі Арсеньневай і Аўгена Бярозкі.

Дапаўненьнем вузкавата зарганізаванага „Вечару“ было выступленьне хору грам. Р. Шырмы, а так-жа солёвыя сьпевы грам. Л. Сасноўскай і грам. С. Савіцкага, паказваючыя багацьце мэлэдыйнай беларускай народнай песні, умелую іх гармонізацыю і мастацкае выкананьне.

Новы беларускі лемантар. Бел. друкарня ім. Фр. Скарыны ў Вільні ў бліжэйшых днях канчае набор уложанага С. Паўловічам, новага беларускага лемантара пад назовам: „Першыя зярняткі“. — Беларускае грамадства для хатняга навучаньня. З многімі малюнкамі беларускіх мастакоŹ: Ул. Паўлюкоўскага, Я. Драздовіча і М. Васілеўскага. Выданьне Я. Малецкага. 1936 г. Разьмер 8°—96 бачын.

У Зах. Беларусі даўно ўжо адчуваецца патрэба такога лемантара.

Adkaz znajści wielmi lohka...

A chto za heta paniasie adkaz-naš pierad historyjaj?

Nam zdajecca, što Ź pieršuju čarhu paniasuć jaje tyja, chto Źstrymliwaje nacyjanalna - kulturnuju pracu bielarusuŹ i chto, sapraŹdy, z-za toŹstaha swajho puza nia bačyć taho, što tworucca na wioscy. Polonizacyjnaja chimera, jakoju żywuć i kirujucca niedelokabačnyja ludzi, dała dla našaha kraju prosta fatalnyja wyniki, katoryja pažynaŹuć adčuwacca zusim wyrazna...

A. Pinčuk.

ра. Адзіная існуючая ў нас „Зорка“ ч. I—II для сучасных вымагаŹ жыцця не надаецца. „Зорка“ мела на ўвазе перадусім школу, а ня хатняе навучаньне, — апрацавана мэтадам, цяпер, бязумоўна, ўстарэлым і мала адбівае народны быт і сьветапагляд. У гэтым адношаньні лемантар „Першыя зярняткі“ зьяўляецца кніжкай зусім сваячаснай, новай і арыгінальнай, як па сваіму зьместу, так і па сваёму мэтаду. І дзеці дарослыя аднолькава могуць карыстацца гэтай кніжкаю. Самае-ж галоўнае, новы лемантар ідзе на спатканьне тым імкненьням белар. грамадзянства, якія яно кладзе ў сувязі з шырока-паднятай у апошнім часе акцыяй пазашкольнай асьветы і самаадукацыі.

Лемантар уложаны грамадзянкаю, і знаёміць так-жа з лацінкаю. Апрача ўласна — лемантарнага матэрыялу, „Першыя зярняткі“ даюць багатую чытанку, якая разложана на аддзелы: „Чытанка для дзяцей. Беларусь і беларусы. Прырода і праца на Беларусі. Культура і наступ. Вучэньне—сьвет, а ня вучэньне—цэма.“ У канцы далучаны практычныя парады для вучыцеляŹ.

Лекцыі ў Віленскім Аддзеле БІГІК. У нядзелю 15.III сёлета ў залі Бел. Інстытуту Гасп. і Культ. у Вільні адбылася публічная лекцыя старшыні Інстытуту кс. В. Гадлеўскага на тэму: „Унія Вялікага Княства Літоўскага.“ На гэтай лекцыі быў, між іншым, прыехаўшы з правінцыі, шырока вядомы і найвыдатнейшы з усіх маладых паэтаŹ Зах. Беларусі — песьняр Міхась Машара. Усе прысутныя гораха прывіталі паэта. У адказ на прывітаньні Міхась Машара выразіў падзяку і прачытаў кароценькі свой верш. Людзей, як заўсёды было многа.

— Прыпамінаем, што ў нядзелю 22-га сакавіка сёлета у той-жа залі БІГІК кс. В. Гадлеўскі прачытае чарговую гістарычную, навукова-папулярную, публічную лекцыю на тэму: „Берасьцейская рэлігійная унія 1596 г.“ Пачатак лекцыі а 17-ай гадз. Уход вольны і бязплатны для усіх.

Лекцыя аб беларускім школьніцтве ў БСС. Дня 17.III 6. г. у Беларускам Студэнцкім Саюзе адбылася лекцыя аб беларускім школьніцтве. Старшыня Саюзу студ. М. Шчорс шырока прадставіў змаганьне беларусаŹ за родную школу ў мінулых гадох і падчыркнуў вялікае значэньне адноўленай і ажыўленай школьнай акцыі цяпер.

Пасля была абгаварвана справа паглыбленьня сужыцця беларуска-украінска-літоўскага студэнцтва.

Пастаноўлена прачытаць украінскім і літоўскім студэнтам некалькі інфармацыйных рэфэратаŹ аб беларускім культурна-асьветным, грамадскім і эканамічным жыцці.

Украінскія і літоўскія студэнты з свайго боку маюць прачытаць рад рэфэратаŹ для беларускага студэнцтва аб сваіх народах.

„Летапіс ТБШ.“ Нядзёна выйшаў у сьвет пасля доўгага пера-

КНІГАПІС

„Маладая Беларусь“—літаратурна-грамадзяна-навуковы часопіс. Кніжка 1. Вільня, 1936 г. Бач. 72.

„Маладая Беларусь“, аддаўна роджаная ў атмасфэры ненавісьці і нэгацыі, да існуючай ужо беларускай культурна-навуковай працы, нарэшце ўбачыла дзеннае сьвятло.

Назоў — „Маладая Беларусь“—настойлікі нязручны, насколькі адграваны. Пад гэтым назовам выходзіў беларускі літаратурны часопіс у Пецярбурзе прад вайной пры бліжнім учасьці сьветлай памяці проф. Бр. Элімаха-Шыпілы. На новы й арыгінальны назоў „нашы маладыя“ не здабыліся. Зьверху выглед прасты, скромны, але даволі эстэтычны.

Рэдактар — В. Тумаш. Выда-

ка. Гаварыць аб іх тут на будзем, бо гэта занадта расшырыла-б рамы гэтага артыкулу. Агулам толькі скажам, што бязмала ўсе мастацкія творы ў „Маладой Беларусі“ гэта яўны і прыемны кантраст да зместу большасці артыкулаŹ у гэтым часопісе.

Вось-жа збольшага гэтыя артыкулы й разгледзім. Першы Ст. Станкевіч — „На шляхох новай беларускай паэзіі“ знаёміць нас з беларускім красным пісьменствам у Усх. Беларусі, падчоркаваючы даўно ўсім ведамы факт, што беларускія паэты і пісьменьнікі ў Сав. Беларусі мелі сякую такую свабоду ў сваім творстве больш-менш да 1930 г., а што ад гэтага часу яны змушаны тварыць пад загад камуністычнай партыі. У гэтым аднак першым нумары Ст. Ст. гаворыць прадусім аб гэтым першым пэрыядзе беларускага пісьменства ў Са-

ветах, а аб другім абячае гаварыць у наступным нумары.

Далей ідзе артыкул М. Шкялёнка — „Інтэлігенцыя ў беларускім культурна-грамадскім жыцці“. У гэтым артыкуле М. Ш. вылічае пяць заганаŹ, якія выяўляюцца ў некаторых адзінак беларускай інтэлігенцыі, як адсутнасць толэранцыі для інакш думачых, вузкі пагляд на беларускі народ і беларускую інтэлігенцыю, „генэральская“ хвароба, безадказнасьць, бясплодная крытыка. Слушныя ўвагі і дужа актуальныя для галоўных арганізатараŹ „Маладой Беларусі“. У гэтых увагах М. Шкялёнка яны ўбачаць сябе, як у люстры.

А вось і спадара др. Янкі Станкевіча артыкул: „Повесьці й апавяданьні беларускіх (крывіцкіх) летапісцаŹ“. „Заданьнем гэтага артыкулу — кажа ў дапісцы Я. Ст. — ёсьць пашырэньне здабытых наву-

U Litoŭcaŭ

Litoŭska-niamieckija pierahawory. Jak wiadoma, praz niekatory čas adnosiny miż Litwoj i Niamieččynaj, z pryčyny roznych nieparazumieńniaŭ u sprawach kłajpedzkich, byli duža napiatyja, a nawat i warožyja. A poŭnim časam adnosiny hetaja zmianilisia na lepšyja. Užo miż adnej i druhoj staranoj wladucca handlowyja pierahawory, pašla jakich, mahčyma, nastupiać i palityčnyja.

Kniha ab słaŭnych žančynach. Tawarystwa litoŭskich žanok im. Biruty robić zachady, kab wydać knižku ab roznych słaŭnych zaslužanych litoŭskich žančynach. T-wa heta dla ŭspomnień mety ŭžo žbiraje potrebnny materyjał. Kniha hena budzie paŭniačana tym žančynom, jakija tak ci hetak, ale prysłużylišia da niezaležnaści Litwy. Znajduć tam miesca litoŭskija žančyny, što prymali ŭčasć u paŭstańniach 1830 i 1863 h., u pieranoŭšaŭni z zahranicy litoŭskich kniž i ŭ paŭsyaŭni ich siarod litoŭskaha narodu, što za rasiejskich časou arhanizawali litoŭskija tajnyja školy i ŭ ich palitoŭsku wučyli i h. d.

*

Zahad wyjechać z Polšcy. Wilenski wajawoda daŭ zahad litoŭskamu ksiandzu N. Raštutisu, kab jon, jak niamajućy polskaha hramadźianstwa, pakinuć hranicy Polšcy da 15.III sioleta.

Ks. N. Raštutis żyu u Wilni ŭ smat hadoŭ i займаўsia kulturna-praświetnaj pracaj pradusim u T-wie św. Kazimiera.

Kanfiskaty. Nr. 22 „Viln. Ryt.“ z dnia 12.III Starastwa m. Wilni skanfiskawała byccam za niepraŭdziwija wiestki ab adnosinach palicyi da litoŭskaha nasiełnictwa.

Skanfiskawany tak-ža Nr. 3 miesiačnika litoŭskaj moładzi „Jaunimo Draugas“.

Spyniajuć i zakrywajuć. Administracyjnaja ŭlady, jak pišuć litoŭskija i polskija hazety, pa litoŭskich siołach spyniajuć dziejaść addziełaŭ T-wa św. Kazimiera, a tak-ža časta i susim ich začyniajuć.

рыву, новы, аж патройны, бо за тры месяцы: студзень, люты і сакавік 1936 г. нумар „Летапісы Таварыства Беларускае Школы“.

Агульны гадавы сход „Т-ва Прыяцеляў Беларускае Школы“. Дня 16 сакавіка сёлета ў залі VII галоўнага будынку Віленскага Унівэрсытэту адбыўся агульны гадавы сход сяброў студэнцкага „Т-ва Прыяцеляў Беларускае Школы“, на якім пасля справаздачы ўступаючага Ураду з дзейнасці Т-ва за мінулы год выбраны новы Урад Т-ва ў наступным складзе: старшыня — Ст. Нарушэвіч, сябры Ураду: Канцелярчык, Махонька, Н. Каткавічанка Будчанка І. і заступнікі: Дасюкевіч А. і Смаршчок М.

БЕЛАРУСЫ! Присылайце ахвяры на фонд беларускай асветы! — Паширайце беларускае друкаванае слова. — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць пабеларуску!

каю ведамасцяў аб апавяданьнях у беларускіх летапісах ды аб са- мых летапісах. Дзеля таго арты- кул адно ў невялікай меры сама- стойны, а наагул папулярызую ве- дамасці, паданыя асабліва ў пра- цы Т. Сушыцкага“. Вось-жа, дзе Я. Ст. папулярываў чужыя ведама- сці, дык было сусім добра і бе- ларускі чытач ці мала з гэнай по- пулярывацыі скарыстае. Але горш, дзе ён піша самастойна. Там спа- тыхаем такія „адкрыцці“: у быў- шым Вялікім Княстве Літоўскім былі выключна толькі беларусы, украінцаў і літоўцаў ня было, сло- вы Літва і літовец адносяцца да беларусаў, князі Вітаўт і Альгерд, хоць яны, будучы літоўцамі, былі князямі і беларускімі, у Я. Ст. толь- кі беларускія... Словам, вясёлы Я. Ст. ды й апэтыт у яго добры, дык няхай і далей служы яму на зда- роўе, тым больш што такая абстрак-

Українекая справа ў Польшчы

Апошнімі часамі, асабліва пас- ля леташніх соймавых і сэнатскіх выбараў, прад якімі УНДО заклю- чыла з польскай урадавай парты- ей Б. Б. угоду, урадавыя кругі з боку польскага пачалі гаварыць аб украінскай справе ў Польшчы. Гу- таркі былі грымкія, але вынікі іх былі ціхія.

Надовячы паявілася ў друку распараджэньне Міністра Унутра- ных Спраў, выданае 29 лютага сё- лета, у якім міністр загадвае пад-

уладным органам адміністрацыі ўжываць тэрміну „украінскі“ або „украінцы“ як назову Украінскага народу. Пры гэтым міністарскі за- гад высясьняе, што тэрміны „русін“, „рускі“ гэта адно тое самае і ад- носіцца да украінскага народу.

Словам, назова Украінцаў укра- інцамі ў Польшчы ўстаноўлена афі- цыяльна. Гэта бадай першая кон- крэтная здабыча украінцаў пасля леташніх соймавых і сэнатскіх вы- бараў.

З украінскага жыцця ў Румыніі

Украінцы пад Румыніяй даволі моцна зарганізаваныя. Найбольш дзейныя там украінскія арганізацыі — „Буковінскі Кобзар“ і Т-ва „Жа- ночая Грамада“, а так-жа студэнц-

кая арганізацыя ў Букарэшце „Бу- ковіна“. Гэта апошняя арганізацыя („Буковина“) заснавалася ў 1926 го- дзе і сёлета абходзіла 10-цілецця сваёй дзейнасці.

Паšla зрыву Niamieččynaj Wersalskaha i Lokarnaŭskaha traktataŭ.

Pašlo zajawy 7.III. sioleta nia- mieckaha kanclera, Hitlera, što Niamieččyna nia budzie dalej padlahać zabawiazańniam Wersalskaha i Lokarnaŭskaha traktataŭ, u Eŭropie ŭ ży- ci miżdziaŭžajnym, asebliwa miż Francyjaŭ i Belhijaŭ z adnaho boku, i Niamieččynaj z druhoja, paŭstaŭ palityčna praŭny zakalot, jaki pahra- žaje wajnoj. Dziela hetaha špieršapa- čalisia palityčnyja konferencyi i ŭ maštabie eŭrapejskim miżnarodnyja narady.

Niamieččynu asudzili.

Pieršaja konferencyja ŭ hetaj sprawie pradstaŭnikoŭ Anhlii, Fran- cyi, Italii i Belhii, jakaja adbylasia 12 h. m. u Londonie, dla Niamieč- čyny nie karysna. Heta konferency- ja ščwierdziła, što niamiecki ŭrad, zaj- majućy wojskam zdemilitaryzawanuju pałasu nad Rejnjam, pastupiŭ suproć Wersalskaha i Lokarnaŭskaha traktataŭ, jakija abawiazajuć Niamieččy- nu dalej. Pry hetym konferencyja pradstaŭnikoŭ hetych dziaŭžaŭ wy- razila pažadanie, kab henaŭe naruše- nie miżnarodnych traktataŭ Niamieč- čynaj ščwierdziła Rada Lihi Narodaŭ.

Takim čynam pałažeńnie ŭ Eŭro- pie stwarylasia wielmi napružanym, a dziela hetaha pačalosia šukańnie sposabu adpružańnia nastrojaŭ. Wy-

chadam z sytuacyi, choć časowa, by- li zaprosiny Niamieččyny ŭ Radu Li- hi Narodaŭ, kudy jana, z peŭnymi warunkami, zhadziłasia wysłać sŭaich pradstaŭnikoŭ.

Rada Lihi Narodaŭ u Londonie.

U Londonie 14 h. m. pačalisia narady Rady Lihi Narodaŭ. Na parad- ku dnia — sprawa zrywu Niamieččy- naj Wersalskaha i Lokarnaŭskaha trak- tataŭ. Pradstaŭnik Anhlii — ministr zahranicznych spraŭ Eden zajawiŭ, što anhlijski ŭrad staŭ za ŭtrymańnie Wersalskaha i Lokarnaŭskaha trak- tataŭ u sile i asudžwaje pastupak Niamieččyny, jak jaŭnaŭe i biasprečnaŭe narušeńnie hetych miżnarodnych da- haworaŭ.

Pašla adnaho pasiedzańnia jaŭ- naha, pačalisia narady tajnyja, jakija ciapier wyraŭajuć hetuju sprawu.

Niamieččyna, jak wyhladaŭe z aficyjalnych wystupieńniaŭ wialikich dziaŭžaŭ, u Eŭropie apynułasja ciapier adasobnienaj. Ale heta my ba- čym zwonku — pawodle aficyjalnaha miżnarodnaha palityčnaha pałažeńnia. My tut nie zwaročwajem uwahi na mahčymaje tajnaŭe parazumieńnie miż Niamieččynaj, Italijsaj i Japonijsaj. Slo- wam, u miżnarodnym żyćci suadnosi- ny zablutanyja, napružanyja i hroznyja.

Pašla niaŭdaŭaj krywawaj rewalucyi ŭ Japonii

Pašla niaŭdaŭaj, ale žorstkaj fa- ŭystoŭskaj rewalucyi ŭ Japonii mika- da — car daručyŭ ministru zahranich- nych spraŭ Hirotu zarhanizawać no- wy ŭrad. Nowy ŭrad stwaryŭsia pad- naciskam wajennych kruhoŭ. Ciapier japonskaja armija pastawiła hetaki- ja ad uradu damahañni: 1) pabolić zbrojnyja siły Japonii, 2) rašuca wiaś-

ci zahranichnuju palityku, asebliwa ŭ adnosinach da SSRR, 3) urad pawin- nien być u rukach biezpartyjnych dziejnikaŭ.

Ahułam kažućy, u Japonii kiruje ŭradom armija, jakaja choća wajawać i dziela hetaha padhaniaŭe japonski ŭrad, kab pačynaŭ wajnu.

Italijanska-abisynskaja wajna

Zryŭ Niamieččynaj Wersalskaha i Lokarnaŭskaha traktataŭ zahluŭyŭ u Eŭropie huk strełaŭ u Afrycy. Wajna miż Italijsaj i Abisynijsaj nia spyniena.

Italijancy dalej zabirajuć abisynskija ziemli i hatowiacca raźbić Abisyniju akančalna.

Roznyja wiestki

Dwa hady astrohu za bićcio aryšta- wanaha. Dnia 26.VIII.1935 h. ŭ Pru- žanskim pawiecie była kraža rowara. Zapadozrena ŭ joj J. Tarasewiča. Palicyja zaprasila zapadozranaha na „pastarunak“, dzie pačalisia dopyty. u časie jakich Tarasewiča bili humo- wymi pałkami i ŭliwali wadu ŭ nos. Wypuščany z „pastarunku“, Tarase- wič padaŭ ab hetym skarhu prakuroru akružnaha sudu u Pinsku.

Akružny sud u Pinsku za bićcio Tarasewiča zasudziŭ palicejskaha Mik- lašewiča na 6 mies. astrohu, „z za- wieśeniem“ na 2 hady. Prakuror pa- daŭ apelacyju, damahajućysia bolšaj kary dla winawataha. Dnia 13 h. m. Apelacyjny Sud u Wilni zasudziŭ pa- licejskaha Miklašewiča na 2 hady astrohu.

Z POLŠCY

Studenty strajkujuć. U Warša- wie studenty ŭ minulyj tydni zaniali budynak waršaŭskaj palitechniki i praz try dni ŭ im sjadzieli. Studenty hetak damahalisia abnižeńnia aplaty za na- wuku. Ichnyja damahañni ŭlady pali- techniki abiicali častkowa spoŭnić.

Senat začwierdziŭ budžet. Dnia 14 sakawika h. h. Senat začwierdziŭ pryńiaty Sojмам dziaŭžaŭny budžet na 1936-37 hod.

Z ZAHRANICY

Francuzkija fašysty za ŭhodom z Niamieččynaj. Pawadyr francuzkaj fašystoŭskaj arhanizacyi „Ahnisty Kryž“ pałk. Rok wydaŭ kamunikat, u jakim wykazwajecca za parazumień- nie Francyi z Niamieččynaj.

Niamiecka-italijanskaje parazu- mieńnie. Aŭstryjackaja hazeta „Stun- de“ piša, što wystupieńnie Hitlera 7.III siol. bylo pašla tajnaha parazu- mieńnia Niamieččyny z Italijsaj. Ab hetym parazumieńni — piša „Stun- de“ — wiedała Anhlija, jakaja choća asła- bleńnia ŭplywaŭ Francyi ŭ Eŭropie.

Na Dalokim Uschodzie. Hazety padajuć, što japonska-mandžurskijaj- skowy addzieł napaŭ na sawieckich rabotnikaŭ, jakija pracawali kala hra- nicy, i pačaŭ u ich stralać. Pašla, jak rabotniki paŭciakali, mandžurskija wa- jaki pierajšli pa lodzie raku Amur i ahladali, što rabili rabotniki. Wyhla- daje heta na prawakacyju da wajny.

Z KRAJU

Razwodździe. Reki i rečki ŭ na- ŭšym Kraju ŭžo skinuŭli z slabie ledzia- nija akowy. Dźwina i jaje prytoki ŭ niekatorych miastach wystupili z bie- rahoŭ i zalili lahčyny. Wialla tak-ža padniałasia, ale z bierahoŭ šyroka nie raźliłasia.

Z WILNI

Redaktar L. Abramowič chwo- ry. Nadawiaćy redaktar „Przegladu Wileńskiego“ L. Abramowič litoŭna zachwareŭ. Ciapier lażyć u Litoŭskaj Klinicy. Dawiedwajemsia, što red. Ab- ramowič na zdaroŭi ŭžo papraŭlajec- ca. Žadajem Jamu chutkaha wyzda- raŭleńnia.

Kanfiskata „Przegladu Wileń- skiego“. Na pačatku m-ca sakawika sioleta Wilenskaje Haradzkoje Starastwa skanfiskawała Nr 5 polskaha ča- sapisu „Przegl. Wileński“ z dn. 14.III 1936 h. za zmiaščeńnie ŭ im 4 arty- kulaŭ, u katorych ŭlady bačać pra- stupny žmiest.

ційная фашызацыя розуму ня- шкодная.

Далей праз артыкул Р. Шыр- мы: „Мастацкая песня ў Зах. Бе- ларусі“ напатыкаем артыкул В. Грышкевіча: „Ці існуе крызіс бе- ларускага руху?“ Ну й артыкул! Трэба мець сапраўды мядзяны лоб, каб адважыцца нешта падобнае напісаць. Ёсьць гэта цынічнае чар- неньне ўсей беларускай культурнай і палітычнай работы. Зьмест гэтага артыкулу Грышкевіча наступны: у Зах. Беларусі няма беларускага ар- ганізаванага руху, няма беларускіх арганізацыяў, няма павадыроў бе- ларускага руху, няма праграмаў, няма ідэолёгіяў, а калі якія павадыры й ёсьць, дык яны згубілі ў народзе ўсякі давер і пашану і народ ад іх адварнуўся і г. д. Далей ня сусім слушна прадстаўляе В. Грышкевіч беларускае жыццё і ў Беларусі Усходняй, і там ён так-жа ня бача

бадай нічога дадатняга, нічога бе- ларускага. Гэтак фальшыва чаму- сьці „спатрэбілася“ В. Грышкевічу і „Маладой Беларусі“ апісаць бе- ларускі адраджэнскі кумтурна й палітычна вызвольны рух.

Тымчасам фактам ёсьць ясьней- шым ад сонца, што беларускі ад- раджэнскі рух у Заходняй Беларусі ёсьць і цалком памысна разьвіваец- ца пад кіраўніцтвам ідэоных пава- дыроў. Чаму-ж гэтага ня бача і гэ- та ўсё засланяе В. Грышкевіч, на- што ён крыўдзе ўласны народ свой і нашто „Мал. Беларусь“ та- кія рэчы друкую? Ёсьць беларускі адраджэнскі рух і ў Беларусі Усход- няй, хоць адбываецца ён там ад- набока й ў дужа цяжкіх варунках. Але ня глядзячы на гэта, факт аста- ецца фактам, што ёсьць там сусім пазытыўныя здабычы для белару- скаяй культуры, а часткова і для беларускай палітыкі. Не адцёміць

гэтага, закрывь гэта, не здабыцца на мінімум аб'ектывізму і крыты- цызму адносна беларускага руху і ў Саветах, можа толькі яры вораг беларускага народу. Чаму-ж гэта робіць Вінцук Грышкевіч і чаму „Мал. Беларусь“ друкую яго гэтакія рэчы, што так балюча крыўдзяць беларускі народ?

Словам, „Маладая Беларусь“, за выняткам краснага пісьменства, поўная палітычнай таёмнасці, уну- транай супярэчнасці і нелёльна- сці да адраджэння беларускага народу; замест беларускай пазы- тыўнай ідэолёгіі, выразна праяў- ляюцца ў гэтым часапісе, як гэта ярка відаць з уступнага слова, ім- кненьні разьбіваць беларускі рух.

І вясёлыя-ж ёсьць у беларусаў „рэбятка“, толькі іх „славушка худал!“

Аляксандар.

Пісьмы з вёскі

На дзень 25 сакавіка.
(З Нясвіжа).

Дзень 25 сакавіка—гэта дзень вялікага беларускага народнага свята — гэта дзень пачатку палітычнага жыцця Беларускага народу. 25 сакавіка 1918 году, з усходам сонца, у сэрцы Беларусі, у Менску, Беларускі народ праз сваіх прадстаўнікоў у Радзе Беларускай Народнай Рэспублікі абвясціў Беларусь вольнай і незалежнай дзяржавай.

Ня суджана было тады Беларусам кончыць будову свайго Дому—жорсткі лёс Беларускага народу няміласэрна аслабіў Яго сілы. Але зламана фізічная сілай воля народу не аслабела і ўсцяж мацнее. У беларускім народзе крэпнучы сілы і расце надзея на поўнае зьдзейсненне Акту 25 сакавіка 1918 году. К. М.—в.ч.

Дамагаймся беларускай школы.
(З Баранавіцкага пав.).

Чытаючы „Беларускую Крыніцу“ знаходзім артыкулы з усіх старонак нашай зямелькі. Адусюль сыплюцца і сьвечыцца ў вочы словы: — дамаганьне роднай школы, здабываньне асьветы і культуры, барацьба з цемнатой. — Аб гэтым падаю і я пару слоў: паводле сваіх спасьцярогаў з жыццёвых хваляў, якія кідаюць чалавека на ўсе стораны, паказваюць добрае і злое, мучаць, вучаць і гартуюць на ўсё.

Беларускія дзеці і моладзь добра знаюць значэньне навукі, маюць здольнасьці і ахвоту да яе, але ня маюць у роднай мове школы і гэта найбольшая балаячка, якая ўсіх мучыць. З мусу трэба вучыцца ў польскіх школах. І тут кожны паказвае што можа і ўмеє.

Вось маленькі абразок з адной польскай, фажавай школы. Было ў ёй каля 30-ці вучняў. З гэтага ліку трэцяя частка—беларусы, хоць яўна да сваёй нацыянальнасьці прызнавалася толькіх 6-х.

Беднаму беларусу трудны доступ і ў польскія сярэднія школы, бо не пасільная высокая аплата за навукі.

Без навукі жыць ня можна. Даволі сядзець нам ціха. Трэба нам з другімі народамі зраўняцца. Трэба нам сваёй беларускай школы і арганізацыі.

Дык дамагаймся роднай школы!

Сьцёпка Змора.

Яшчэ крыху аб Дзятлаўскай царкве.
(Наваградчына).

Справа Дзятлаўскай царквы парушалася ў «Беларускай Крыніцы» ня раз. Шмат пісалася аб тым, як ніводзенная Дзятлаўскай царквы сапраўды шчыра ня ўзяўся за належнае вырашэньне справы гэтай царквы. Кожны толькі шмат гаварыў аб царкве, але нічога не рабіў. На шчасьце, апошнім часам узяўся за справу Дзятлаўскай царквы ведамы, як добры пастыр свайго стада, благачынны айцец Камар. Ён шчыра і няўтомна працуе цяпер над тым, каб даць урэшце Дзятлаўскаму прыходу новую вялікую мураваную царкву, у якую маглі-б сабірацца на малітву ня толькі свае прыхаджане, але і вакалічныя. Такім чынам справа Дзятлаўскай царквы ўжо зрушана з мёртвага пункту.

Сьлёзнавок.

З Алісееўскага і Яглеўскага прыходаў, Косаўскага павету. На нашыя два прыходы ёсьць адзін настояцель. Сам ён маскаль і да сьведомых беларусаў адносіцца вельмі няпрыхільна.

У царкве гэты поп трымаецца расейшчыны, у школах-жа — вучыць праваслаўных дзяцей рэлігіі папольску.

За рэлігійныя пасьлугі ў царкве бярэ ён дарага. Найбольш ня любіць наш поп тых асоб, якія дамагаюцца ўвядзеньня ў царкву роднае беларускае мовы.

Дзеля гэтага ня дзіва, што з кожным днём што-раз больш людзей адварочваецца ад царквы.

Каб гэтага ня было, трэба, каб настацелем нашых прыходаў быў свой чалавек і каб пропаведзі гаварыў пабеларуску.

Старэйшын.

W. Ragowo, Bielostockaha paw. Nad rakoj Narwaj još kutočak, hdzie żywuć cikaŭija ludzi. Heta budzie adna tolki wioska Ragowo. Jana, jak wioska, to ništo sabie, ale i sa świečakaj nawat świedamaha bielaruska tam nie znajdzieš. A treba думаць, što jana kaliści była bielaruskaja i ciapier u sapraŭdaści, to jana još bielaruskaja. Kala jaje susiednija wioski, dyk i hadajskija i bielaruskija. Takija, naprykład, jak Paŭki i Ruščany. Wiosku Ragowo i ludzi u jej prazywajuć „miaŭkunami“, zatoje, što jany hawo-račy papolsku, zaŭsiody wyhawarwajuć „miaŭ“ zamiest „miał“.

Ragowo nia još ślachockaja wioska, najbołš moža adzin tam zamašaisia ślachcic. U hetaj wioscy bielaruskich hazetaŭ nie čytajuć. Ad usiaho bielaruskaha heta wioska staic duža daloka. Tam ludzi pabielarusku i hawaryć nia ŭmiejuć — jany zahubili swaju rodnuju, bačkaŭskuju mowu. Ragowo chaj budzie piarsciarohaj dla ŭsih bielaruskich wiosak.

Choć usie kataliki u hetaj wioscy, to ŭ wialikuju pabožnaść jany nia hulajuć, a ŭ palitycy, to jany pierawažna lewyja. Wialikaha śalmoŭstwa ŭ hetaj wioscy tak sama nie zdarajacca. Usie tam ludzi biednyja. Nawiarnuć našych ragowcaŭ da bielaruščyny, dyk wielmi ciažka. Tolki tady-b ragowcy stalisia-b, jak treba bielarusami, kali-b chto nad imi specyjalna papracawaj. B.

Maładowa, Rajčanskaj woł. Nawahradzkaha paw. Wialikaja našaja wioska lažyć u pryhožaj miascowaści, dzie kaliś rašli našyja ślaŭnyja lasy. Ciapier pašla ich i śled zastyŭ — usie spyli wadoj Niomana ŭ čužyja staronki. Sumna i ciažka robicca na serycy, kali padumaješ ab hetym, ale jašče horš stanowicca, kali hlanuć na našuju ciapierašniuju moładź.

Kaliś cikaŭilasia našaja moładź i bielaruskaj knižkaj i hazetaj, a ciapier dyk prawodzić čas tolki na hulni ŭ karty, prajhrywajućy časta apošni, ciažka zapracawany hroš.

Darahaja moładź, apamiatajsia, nie marnuj času, a waźmisia lepš za bielaruskuju knižku i hazetu, jakija pakažuć tabie darohu da lepšaha žyćcia!

Маk.

Chorošć miastečka, blizeńka Bielastoku. Niadaŭna chacieli jaho skasawać, jak miastečka i pryłučyć da hminy, ale miaščaninie hetamu spraciwilisia i, zdajecca, da hetaha nia dojdzie. Što bielaruskaha još u Choraščy, dyk ab hetym skazać štoś ciažka. Ksiondz bielarus tut, jak prefekt, u škole pracuje i čujem my, što ŭ špitali našym još adzin dochtar bielarus. U našym miastečku jašče mnohija żywuć, jak kažacca, starym impetam, heta značć: u časach kryzysawych jany daŭniejšynnu pahaniajuć. Siadziac pa karčmach i adtul wychodziac nie-čwierozymi. Žonki i dzieci ich plačuć. Joś wiedama, što takija ludzi biaz ćwierdych charaktaraŭ i hetak kudy wiecier wieje, tudy wielmi lohka rachilajucca. Ale mima ŭsiaho hetaha ŭ našym Choraščy lažyć niejki hlyboki, musić, bielaruski duch, jaki silna ciahnie naša miastečka ŭ heny bok, hdzie lažać usie bielaruskija miastečki. Njama tolki ŭ nas nikoha takoha z nas samych, kab hety bielaruski naš duch ażywić, padniać i pastawić jaho na ŭlasnija bielaruskija nohi.

Сh.

Руда, Косаўскага пав. У нашай вёсцы ёсьць польская арганізацыя дабравольнае пажарнае стражы. Да яе належаць нашыя хлопцы—ўсе сьведомыя беларусы—і тут вядуць сваю беларускую культурна-прашветную працу. Выпісалі беларускую часопіс, на вярчэрніх курсах вучацца пабеларуску і стараюцца да-

стаць дазвол на зладжаньне беларускага прадстаўленьня.

Браты! Усе, як адзін, працуйма на беларускай культурна-асьветнай ніве, чытайма, як найбольш беларускія газеты і кніжкі, ладзьма свае прадстаўленьне, дамагаймся роднае школы і роднае мовы ў святах і наагул змагаймся за ўсё нашае беларускае!

Стражак.

м. Турэц, Стаўпецкага пав. Нашая моладзь зладзіла 23.ІІ. сёлета беларускае прадстаўленьне, на якім была адыграна камэдыя „Цешча ў дом, усё ўверхднем“ і дэклімаваліся вершы Я. Купалы і Я. Коласы.

На гэтым прадстаўленьні было каля 250 асоб. Быў так-жа і прадстаўнік улады, які громка заяўляў сваю прысутнасьць. Усе прысутныя былі надта здаволены з беларускага прадстаўленьня; асабліва моцнае ўражаньне на нашых людзей зрабілі прадэклімаваныя, гарачыя, патрыятычныя словы нашых найбольшых песьняроў-пракоў беларускага адраджэньня.

Прысутны.

Ласіца, Норуцкай вол. Пастаўскага пав. Наше сялянства ня ёсьць зусім ужо такое беднае, як гэта бывае ў іншых мясцовасьцях, але страшна цёмнае і нясьведамае. Шмат нашых людзей неразважна марнуе і губіць сваё здароўе, і грошы, і час, а нават часта і ўсю сваю сям'ю ў карчме.

З прычыны сваёй нацыянальнай нясьведомасьці частка нашага сялянства, асабліва праваслаўныя, памылкова ўважаюць сябе „рускімі“, а другая частка, перадусім каталікі — „польскімі“.

Гэткая зьявішча ёсьць ненармальным сяньня — у часе беларускага нацыянальнага адраджэньня, у часе сяньняшняга вялікага ў-ва ўсіх галінах культурнага жыцця поступу.

Заклікаю ўсіх нашых людзей да асьветы, навукі, да арганізацыйнага жыцця.

Браты Беларусы! Выпісвайце і чытайце свае родныя беларускія кніжкі і газеты, якія вам скажуць да чаго павінны Вы імкнуцца, чаго дамагацца і за што змагацца.

Сьвядомы.

в. Сенкевічы, Косаўскага пав. У нашай вёсцы так, як і ў другіх, адна бяда ды гора. Сэквестратар езьдзіць з паліцыяй і забірае апісаныя рэчы за падаткі.

15.ІІІ. г. г. хадзіў у нас па хатах акцызынік і пытаўся якой соль-

лю сольца нашыя людзі сабе ежу. А ў нас з гора пачалі ўжываць для сябе быдлачую соль, як найтаннейшую.

6.ІІІ. хадзіў па хатах войт і зьбіраў збожжа ў магазын. Некаторыя сяляне ўжо даўно збожжа зусім ня маюць нават на хлеб, не гаворачы ўжо аб пасеве.

Вёска ўся аж стогне ад усялякіх бедаў, а палёгкі нікуль ня відаць. Вось тут і жыві...

Селянін.

W. Baciuty, Bielostockaha paw. Baciuty wialikaja bielaruskaja wioska. Staić jana nad rakoj Narwaj, pad samymi Łapami, pry železnej darozie i pry śasie, što idzie z Bielastoku ŭ Sakoly. U hetaj wioscy pierawažna prawaslaŭnyja, katalikoŭ nadta mała. U nas achwotna hornucca da ašwiety. Bački pasyłajuć dzieci u bielastockija školy. Wučnioŭski ciahnik prywozie i adwozie ŭ školy našyja dzieci. Kaliści ŭ našaj wioscy dobra pracawała T.B.Š. Studenty z uniwersytetaŭ čytali ŭ nas pabielarusku referaty. Dziakujućy bielaruskaj świedamaści, narod naš u wioscy i ciapier nadta mocna trymajecca bielaruščyny i prawilna haworyć pabielarusku. U minułym hodzie ŭ našaj wioscy zdaryłasia niaščasie. U nas było wiasielle. Z čužych wiosak najechała farsistych haściej. Ni z taho ni z siaho pačali jany bicca. Jak tam było, dobra ab hetym ništo nia wiedaje. Ale adna-ho čalawieka zabili tady na śmierć. Byŭ sud i astroh. Mnohija ŭ nas rybu łowiać i z hetaha niešta sabie majuć. Wioska naša pajšla na chutary. Na wynos wyjšła z wioski nia duža mnoha ludzi. Jany pabrali sabie mnoha ziamli-piaskoŭ, biadujuć i harujuć ciapier u piaskoch kapajućysia. Na poli budujuć sabie wietram padšytyja chatki. Ciažkawata im zawodzić paradki na nowaj stalibie. T.

Naša pošta

P i n č u k. Dziakujem, spadziajomsia atrymliwać ad Was mataryjały časiej. Ł o ś. Atrymali, dziakujem, prysylajcie, jak зможэце. Pišcie lepš prozaj, wieršaŭ Wašych nie atrymali.

Ł a p a t a. Wajskowy padatak još i Wy hetamu padatku padlahajecia. Bačka płacić za syna padatkaŭ nie abawiazany. P r y s u t n y m. Karaspendencyi, paprawiŭšy, drukujem. Treba było awanturnika zaskarżyć wyšejšym uładam.

C h m a r k a. Dziakujem, skarystajem, prošbu spoŭnili.

S u s i e d. Karaspendencyju nadrukujem u nastupnym numary.

P. K. Atrymali, dziakujem, skarystajem.

Ужо выйшла з друку:

„Інструкцыя як дамагацца дзяржаўнай публічнай беларускай школы“.

Выдана яна ў форме кніжкі разьмеру 8⁰—16 бач. Інструкцыя гэта змяшчае выписку з дзяржаўнага кодэксу важнейшых артыкулаў аб арганізацыі беларускага школьніцтва, падае практычныя рады, як дамагацца беларускае школы, а так-жа падае ўзоры заявы і дэкларацыі, патрэбныя пры дамаганьні роднае школы.

Інструкцыі, фармуляры дэкларацыяў і заяваў на жаданьне высылаюцца ўсім бясплатна. — Выпісаць іх можна з Школьнага Сакратарыяту: Вільня — Каралеўская 3—8.

Беларусы павінны чытаць і пашыраць беларускую прэсу:

1. „Беларуская Крыніца“ XX год „Bielaruskaja Krynica“, выданьня, палітычны, грамадзкі і літаратурны часопіс, выходзіць што тыдзень. Падпіска на год 4 зл., на паўгода — 2 зл. Адрас: Red. „Bielaruskaja Krynica“ Wilno, Zawalna 1—1.

Адрас: Red. „Ślach Moladzi“, Wilno, Zawalna 1—2.

2. „Самапомач“— „Samaromač“, V год выданьня, адзіны ў нас беларускі коопэратыўна-гаспадарскі часопіс, выходзіць рэгулярна што месяц. Складка на год 3 зл., на паўгода 1.75. Адрас: Red. „Samaromač“, Wilno, Polocka 9—4.

4. „Chryścijanskaja Dumka“, 9-ty hod wydańnia, bielaruski katalicki časapis, wychodzić rehularna što miesiac. Padpiska na hod 3 zł., na paŭhodu — 1.50 zł. Atras: Red. „Chryścijanskaja Dumka“, Wilno, Zawalna 1—2.

3. „Шлях Моладзі“, VIII-мы год выданьня, часопіс беларускай моладзі, выходзіць рэгулярна што месяц. Падпіска на год 2 зл., на паўгода 1 зл. Беларуская газета найтанейшая і найдаступнейшая. Пробныя нумары (апрача „Калосье“) на просбу высылаюцца бясплатна. Пішэце выразна свае адрасы!

5. „Praleski“, 3-ci hod wydańnia, bielaruski dziciacy časapis, wychodzić što miesiac. Padpiska na hod 1 zł. Atras: Red. „Praleski“, Wilno, Zawalna 1—2.

6. „Калосье“, 2-гі год выданьня, беларускі літаратурна-навуковы часопіс, выходзіць раз у тры месяцы. Складка на год 4 зл. Адрас: Red. „Kalośsie“, Wilno, Zawalna 1—2.